

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2007-460

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntapolitiikan laitos	
Tekijä-Författare-Author Laine, Eija			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Muuttuva kriminaalihuoltotyö : kriminaalihuollon jälkihuoltotyön tarkastelua asiakasnäkökulmasta			
Oppiaine-Läroämne-Subject Sosiaalityö			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2007-10-08	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 170 s., 3 liites.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on ollut tarkastella Kriminaalihuoltoyhdistyksen jälkihuoltotyön merkitystä asiakasnäkökulmasta. Aineistona on käytetty yli kymmenen vuoden ajan rikos- ja vankilakierteessä olleita lainrikkooja, jotka ovat olleet jälkihuoltopalvelujen käyttäjiä. Tutkimusta varten on haastateltu vuosina 1990 ja 1991 yksitoista (11) lainrikkoojaa, joista kuusi on tavattu uudelleen vuosina 2002 ja 2003 ja tehty heistä seurantahaastattelu. 1990-luvun alkupuolen haastattelut käsittävät asiakkaiden kokemuksia jälkihuoltotyöstä ja 2000-luvulla tehdyt seurantahaastattelut entisten lainrikkoojien elämäntilanteita. Perinteisen jälkihuoltotyön osuuden selvittäminen rikos- ja vankilakierteen päättymisessä oli yhtenä mielenkiinnon kohteena. Tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua.</p> <p>Tutkimuksen ensimmäisen osan teoreettisena lähtökohtana on ollut kriminaalihuoltotyön tavoitteet: syrjäytymisen estäminen ja uusintarikollisuuden vähentäminen. Syrjäytymisen ja uusintarikollisuuden käsitteet ovat laajoja ja moniulotteisia käsitteitä, jotka kuvaavat sekä mikro- että makrotason ilmiöitä. Vastaavasti tutkimuksen toisen osan teoreettisena lähtökohtana on ollut elämänhallinnan teoria, jossa myös mikrotason tilanteita pyritään yhdistämään makrotason puitteiden analyysiin. Teoriapohjana olen käyttänyt J.P. Roosin (1987) jaottelua sisäisestä ja ulkoisesta elämänhallinnasta.</p> <p>Tutkimuksessani tarkastelen Kriminaalihuoltoyhdistyksen Lahden aluetoimistossa, asumispalveluissa ja Lahden työleiri-rillä/toimintakeskuksessa tehtyä jälkihuoltotyötä kahden vuosikymmenen ajalta, 1970-luvun alkupuolelta 1990-luvulle saakka. 1970- ja 1980-luvut olivat yhdistyksen historiassa jälkihuoltotyön kehittämisen aikakausia. Jälkihuoltotyön keskeiset osa-alueet olivat: asiakastyö, asumispalvelutyö, taloudellinen avustaminen, työleiri-/toimintakeskustyö sekä ehdonalaisesti vapautuneiden valvontatyö. Lakisääteinen ehdonalaisesti vapautuneen valvontatyö on muodostanut jälkihuoltotyölle erityisen kehikon verrattuna muihin harkinnanvaraisen budjettirahoituksen varassa olleisiin jälkihuoltotyömuotoihin. Useimmat haastateltavat pitivät Kriminaalihuoltoyhdistyksen valvontaa hyvänä asiana ja hyväksyivät sen kohdallaan.</p> <p>Valvonnasta puhuivat myönteisimmin ne, jotka tunsivat tullessa autetuksi tavalla tai toisella. Valvonnan rikoksia estävän vaikutuksen katsottiin yleisesti melko vähäiseksi. Valvonnan tätä puolta tarkasteltiin pelkästään suhteessa käyntikertojen tiheyteen.</p> <p>Kriminaalihuoltotyössä asumisen järjestäminen vankilasta vapautuneille on ollut haasteellista työtä. Erityisesti 1980-luku oli asumispalvelujen määrällisen kehittämisen vuosikymmen. Asumispalveluja kehitettiin asuntolatyyppisestä asumisesta tukiasumisen suuntaan. Puutteellisista asumiskyvystään huolimatta lähes jokaisen haastateltavan toiveena oli saada kriminaalihuollon tukiasunto tai kaupungin vuokra-asunto.</p> <p>Haastateltavista suurin osa (7) oli vailla vakinaista asuntoa. Haastateltavat tunsivat tullessa eniten autetuiksi, kun heidän asumisensa saatiin tai saataisiin järjestymään. Huolimatta siitä, että kriminaalihuollon asumispalvelutyö oli vaativaa työtä, tehtiin sitä vähäisillä työvoimaresursseilla, mistä johtuen alamaailman alakulttuuriin tekijöihin ei pystytty riittävästi vaikuttamaan. Kriminaalihuollon asumispalvelut lopetettiin 1990-luvun laman aikana siitä huolimatta, että niillä oli kysyntää. Asumispalveluissa olleet työntekijät siirtyivät yhdyskuntaseuraamustyöhön.</p> <p>Kriminaalihuollon työleirit tarjosivat lainrikkoojalle asunnon, työpaikan ja itsenäisen toimeentulon. Yhdistyksen valtion-avulla ylläpidetyt työleirit kuitenkin lakkautettiin yleisen taloudellisen laman aikana, joka vallitsi 1970-luvun loppupuolella ja 1990-luvun alussa. Varat tarvittiin rangaistusjärjestelmän tehtäviin. Haastateltavien kokemusten mukaan työleiriä tai toimintakeskuksia olisi tarvittu ja niitä toivottiin lisäävän.</p> <p>Haastateltavat olivat pystyneet maksamaan sakkonsa ja ulosottoteitse perinnässä olevat velkansa pois. Työleiritoiminta oli myös tukemassa yhdistyksen virallisia tavoitteita: syrjäytymisen ehkäisemistä ja uusintarikollisuuden vähentämistä.</p> <p>Lainrikkoojan työkykyisyys heikkenee kaiken aikaa rikosuran pidetessä. Moninkertaisten rikoksenuusijoiden on todettu olevan aikuisväestön köyhin ja syrjäytynein väestönosa. Perusturvan varassa eläville pienilläkin taloudellisilla avustuksilla oli suuri merkitys ja avustuspäärahajoja toivottiin lisäävän. Kehitys kriminaalihuollossa taloudellisten avustamisten suhteen ei myöskään edennyt haastateltavien toivomusten mukaan. Niitä ei enää myönnetty valtion budjetista kriminaalihuollossa vuoden 1997 jälkeen, josta lähtien kriminaalihuollon tehtävänä on ollut yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotehtävät.</p> <p>Asunnon ohella riittävä toimeentulo on ulkoisen elämänhallinnan perusedellytys. Yhtä seurantahaastateltavaa lukuun ottamatta kaikki muut saivat toimentulonsa erilaisista sosiaalisista etuuksista. Haastateltavien näkemyksen mukaan heidän rikos- ja vankilakierteensä oli katkennut, kun elämä saatiin järjestykseen useilla alueilla. Merkityksellistä oli elämän perusedellytysten järjestäminen, jotka mahdollistivat pitkäaikaiset ihmissuhteet ja päihteiden käytön hallinnan. Haastateltavat olivat monelta osin tyytyväisiä elämäänsä. Taloudellisen toimeentulonsa vuoksi haastateltavien elämää voi perustellusti luonnehtia marginaalissa elämiseksi. Useimpien toimeentulo oli lähellä perusturvan tasoa.</p> <p>Kriminaalihuollon budjetista päätettiin oikeusministeriön vankeinhoito-osastossa vuoteen 2001 saakka. Organisatorisen asemansa vuoksi kriminaalihuollon henkilöstöllä oli vähäiset mahdollisuudet puolustaa vankilasta vapautuneen jälkihuoltotyön säilyttämistä. Huomattaneen, että vankipopulaatiossa uusijoiden suhteelliset osuudet lähtivät nousuun samana vuonna, kun kriminaalihuollon jälkihuoltotyötä ei enää tuettu.</p> <p>Tutkimuksen merkittävimmät lähteet olivat Hanna Jalkasen (1995) kriminaalihuoltotyön muistelmat 25 vuoden ajalta, Juha Kääriäisen (1994) väitöskirja ja Riitta Granfeltin (2003) vapautuvien asumista koskeva tutkimus.</p>			

Avainsanat-Nyckelord-Keywords
kriminaalihoolto
vankeinhoito
jälkihoolto
syrjäytyminen
uusintarikollisuus

Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited

Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information